

Tipslista

I denna lista ges tips på hur man kan stödja elever inom ramen för undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifikt stöd. Innan man överväger att överföra en elev till elevspecifikt stöd i något läroämne kan det vara bra att pröva på någon av dessa:

1. Allmänt

Struktur

- tydliga instruktioner
- tydlig början och tydligt slut på lektionen
- synliga mål för lektionen
- tydligt schema för lektionens program och lektionsmaterial (bildstöd eller i skrift)
- visuell och tydlig arbetsordning för uppgifter (bildstöd eller i skrift)
- exit ticket för att se om lektionens mål har uppnåtts
- tydligt schema för provläsning (bildstöd eller i skrift)
- nära samarbete med vårdnadshavare

Undervisningsmetoder

- stödundervisning
- stöd i undervisningsspråket (kan t.ex. förverkligas på lektionstid vid kompanjonläraryrke)
- stödundervisning inför och efter prov
- läx- och provläsning (i samband med skoldagen, före eller efter skoldagen)
- handledning i hur man läser läxan i specifika ämnen (också för vårdnadshavare)
- bredvidläsningstips till elever och vårdnadshavare i realämnena
- självinstruerande extrauppgifter för snabba elever
- personlig feedback och handledning, kontinuerligt

Bedömning av kunnande

- läxläsningshjälp
- instuderingsfrågor
- muntliga prov och förhör
- nedåtdifferentierade prov
- prov med frågor på flera nivåer
- mer tid för provskrivning

Lärmiljö

- uttänkt sittordning
- avskärmad sittplats
- bordsskärmar
- hörselskydd

Material

- bildstöd
- modeller
- digitalt material
- inläst material

Extra resurs

- liten/mindre grupp (flexibelt i mindre grupp, med t.ex. skolgångshandledare, resurslärare eller speciallärare)
- kompanjonlärarskap

2. Ämnesspecifikt

Matematik

- uppgifter enligt nivå
- anpassat tempo: färre uppgifter, längre arbetstid
- tydliga genomgångar
- repetera det viktigaste i varje kapitel
- konkret material (t.ex. klossar, pengar, måttband, tärningar)
- digitala hjälpmedel och material
- ifyllnadsbok i åk 5 och 6 om det behövs
- hundraruta, tabellruta, tallinje, diagram, planscher
- spelbaserat lärande: matematikspel för att göra lärandet roligare
- jobba i liten grupp
- jobba med assistent
- individuella genomgångar
- grupparbete, låta eleverna arbeta i mindre grupper för att diskutera och lösa problem tillsammans
- "viktigt inför prov"-papper som sammanfattar stoffet
- stödundervisning inför och efter prov
- mer tid för provskrivning
- nedåtdifferentierade prov
- muntliga prov
- positiv feedback och uppmuntran för att stärka självförtroendet

Språk

- individuell intensivträning (6–8 veckor) inom olika områden
- mer muntlig träning: repetition genom sång, dialog, ramsor, kortspel
- mera ordträning under lektionen
- förkortad läsläxa/läxa
- förkortad diktamen
- alfabetkort
- ordkort
- skrivhjälp
- mildare bedömning vid stavning (åtminstone vid Stanine 1–2, i övriga fall enligt lärarens bedömning)

Realämnen

- kontinuerlig stödundervisning
- gå igenom innehåll, begrepp och ord på förhand för att sedan klara av det i klassen
- arbetsordning och lektionsprogram synligt i klassen
- skriftlig instruktion synligt vid eget arbete
- bildstöd vid praktiskt arbete
- texter som ljudbok
- jobba i liten grupp
- jobba med skolgångshandledare
- individuell handledning, puffar för att komma i gång
- anteckningar med "hål" (föreläsningsunderlag)
- olika nivåer av instuderingsfrågor: instuderingsfrågor inför prov, instuderingsfrågor efter varje kapitel där eleven får hjälp att hitta svar
- stödundervisning inför och efter prov
- muntliga prov och förhör
- muntlig komplettering av prov och förhör
- mer tid för provskrivning
- nedåtdifferentierade prov
- prov med frågor på flera nivåer
- trianglar för att lösa förstegradsekvationer (fysik)

Musik

- instuderingsfrågor
- jobba med assistent
- stödundervisning inför och efter prov
- mer tid för provskrivning
- prov med frågor på flera nivåer
- nedåtdifferentierade prov och förhör
- muntliga prov och förhör

Bildkonst

- visuell och tydlig arbetsordning för uppgifter
- jobba med assistent

Slöjd

- visuell och tydlig arbetsordning för uppgifter
- jobba med assistent

Gymnastik

- bildstöd vid stationsundervisning
- tydligt schema för gymnastikprogram och material

Huslig ekonomi

- arbetsordning och lektionsprogram synligt i klassen
- gå igenom innehåll, begrepp och ord på förhand för att sedan klara av det under arbetet
- instruktioner tillgängliga under lektionens gång, i text och vid behov bild
- bildstöd för olika arbetsmoment
- individuell handledning, puffar för att komma i gång
- anteckningar med "hål"
- jobba med skolgångshandledare

3. Kognitivt, sensoriskt och motoriskt

Stöd för koncentration

- lektionsstruktur med tydliga tider
- genomtänkt sittordning
- korta arbetspass
- pausgymnastik
- bordskärmar
- sittdyna
- stressleksaker
- gummiband för fötterna
- time-timer, timglas, påminnelse-signal
- tydliga markeringar vid olika moment, t.ex. ljud eller visuell signal för att fånga uppmärksamhet vid undanplockning, byte av aktivitet osv.

Visuellt stöd

- schema, kalender, årshjul synligt
- tydliggörande arbetsgång för lektionen, t.ex. "att-göra-listor", checklistor
- färgkodat schema där häften och böcker följer samma färg
- "varningstriangel" som informerar om förändring i schemat
- bilder som visar var material finns
- tydliga skyltar på skolbyggnader
- tydliga skyltar och fotografier på dörrar i skolan som visar vem eller vad som finns där
- lärare använder namnskyltar
- bilder på all personal samt "vikarebild" att använda vid schemat
- be om hjälp, t.ex. "hjälpkort" på bänken
- bildstöd för ljudnivå

Stöd för hörselintryck

- möbeltassar
- tyst ventilation
- klockor som inte tickar
- hörselkåpor, hörselskydd, öronproppar
- hörlurar med musik
- ljuddämpande skärm
- ljuddämpande ytskikt på pulpeten
- ljuddämpning under skolbänk
- tillgång till tystare utrymmen (lektion)
- tillgång till tystare utrymmen (rast)
- "trafikljus" för ljudnivå

Stöd för synintryck

- tydliggörande struktur för lektionen/dagen på tavlan
- specifik plats för övrig information, t.ex. veckobrev (inte framme i klassen)
- använd samma typsnitt och bildstöd genomgående i klassen/skolan
- avskärmning, t.ex. bordsskärmar
- persienner, rullgardiner
- bra belysning
- minska synintryck, t.ex. keps, huva, solglasögon
- stängda skåp och hyllor för att minska intryck
- enfärgade textilier

Stöd för att hantera sinnes- och känslolntryck

- tillgång till ett lugnt rum, återhämtning
- tillgång till en "lugn del" av skolgården/alternativ rast/innerast
- tillgång till att kunna hänga av sig enskilt (skåp, krok, hylla)
- möjlighet att gå ifrån samlingar, genomgångar
- möjlighet att ha stressleksaker
- möjlighet till avskärmning i klassrummet

Stöd för motorik

- pausgymnastik med utvalda övningar
- tillgång till pennor som är lätta, greppvänliga och anatomiska
- tillgång till sittdynor, bolldynor, kilkuddar, nubbdynor
- tillgång till tyngdtäcken m.m.
- tillgång till anpassade möbler, t.ex. stolar med armstöd, saccosäck, soffa, pallar med rund fot
- möjlighet att stå och göra uppgifter